YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№6

Google Scholar
OPEN ACCESS
ULRICHSWEB GLOBAL SERIALS DIRECTORY
OpenAIRE
ROAD
НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ БИБЛИОТЕКА LIBRARY.RU
Academic Resource Index ResearchBib
ISSN INTERNATIONAL STANDARD SERIAL NUMBER INTERNATIONAL CENTRE
CYBERLENINKA
BASE
INDEX COPERNICUS INTERNATIONAL
Crossref

ISSN: 2992-8982
https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/
2025

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 725 sahifa.
E'lon qilishga 2025-yil 1-iyunda ruxsat etildi.

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:
Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:
Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:
""Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali
O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

O‘zbekistonda yashil iqtisodiyotni shakllantirishda xitoy va rossiya investitsiyalarining qiyosiy tahlili 20
Malikov Numonjon Kamalovich

Raqamli texnologiyalarning makroiqtisodiy barqarorlikka ta’siri 26
Sherzod Rajabov, Istora Abdusalomova

Reducing inequality through human capital development: a comparative analysis of policies in the european union and uzbekistan 30
Ilxomjonov Jaxongir Alisher o‘g‘li

Hududiy raqamli infratuzilmaning xizmat ko‘rsatish sektoriga ta’siri: samarqand viloyati misolida 39
Musinov Dilshod Sultanovich

Ways to improve quality in hotels through digital technologies 44
N.A. Rakhmonova

Проблемы и пути внедрения механизма налогового стимулирования центров инновационного роста нового узбекистана 48
Умаров Б. С.

Влияние протекционистской политики на инвестиционные стратегии промышленных предприятий 55
Ёдгоров Сардорбек Самадович

Fiskal siyosat tahlili: aholi bandligi; aholi daromadlari; soliqqa tortish 61
Isroilov Boxodir Ibragimovich, Navruzova Farog‘at Abdihamid qizi

Problems in entrepreneurial potential development: a comprehensive analysis of contemporary barriers and challenges 67
Baxtiyor Xabibullayev Abdulvoxid o‘g‘li

Tijorat banklarida aholi omonatlarining jozibadorligini oshirishning metodologik asoslari va amaliy yo‘nalishlari 73
Xakimov Zoxid Norbo‘tayevich

To‘lov aylanmasining mohiyatini aniqlashda to‘lov va to‘lov oqimlarining roli 78
I.F.Sayfiddinov

Moliyaviy inklyuzivlikni ta’minlovchi samarali soliq siyosati 83
Artikov Ne’matulla Abdusalamovich

Youth, digital finance, and the gig economy in uzbekistan 86
Akmal Boymurodov

Aktsiyadorlik jamiyatlari korporativ boshqaruvda qaror qabul qilishda raqamli texnologiyalardan foydalanish masalalari 91
Xabibullaeva Shirinxon Tohir qizi

Вусловиях трансформации обеспечение развитие образования и нуки в сфере подготовки управленческих кадров 98
Суюнов Дилмурод Холмурадович

Ипотечное кредитование как инструмент социальной политики в узбекистане 104
Базарова Нигора Равшановна

Kichik biznes subyektlari tomonidan hudud aholisi bandligini ta’minlashning ijtimoiy va iqtisodiy natijalari 110
Ergasheva Nigora Abdigapparovna

Kichik korxonalar istiqbolli hududlarda sanoat ishlab chiqarish holati dinamikasi 114
Xonto‘rayev Obbosxon Kamolxon o‘g‘li

Banklarning aktivlarini daromadliligini oshirish yo‘llari 118
Elbusinova Umida Khamidullaevna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Ekologik omillar oʻzgarishining dehqon xoʻjaliklari yalpi hosiliga taʼsiri ... 123
Otamurodova Dildora Abdukrimovna

Oʻzbekiston tijorat banklarining yashil iqtisodiyotdagi oʻrni ... 128
Eshev Furqat A'zamovich, Ibragimova Feruza Axtamovna, Jumanazarova Malika Baxtiyorovna, Raxmatova Mohina Dilmurod qizi

Использование интеллектуальных технологий в процессе обслуживания клиентов банка ... 132
Хашимова Дилёра Пахритдиновна

Innovatsion faoliyatning moliyaviy ragʻbatlantirish va boshqaruv samaradorligini belgilovchi omil va jihatlar ... 138
Baxriddinov Nodirbek Zamirdinovich

Import tovarlari boʻyicha aksiz soligʻini undirishning nazariy asoslari ... 143
Abdurasulov Murodjon Bahrom oʻgʻli

Роль цифровых валют центральных банков в модернизации платёжной инфраструктуры: мировой опыт и перспективы Узбекистана ... 150
Срожиддинова З.Х., Тухтасинова Д.Н.

Tijorat banklarida chakana toʻlov tizimlarini nazariy asosi ... 155
Sultonov Davronjon Rustam oʻgʻli

Tikuv-trikotaj korxonalarida raqobatbardoshlikni oshirishda strategik menejmentning roli ... 161
Mamatraimov Islom Mamanazarovich

Taʼlim, ekologiya va raqamlashtirish sohalarida bolalar va oʻsmirlar turizmini integratsiyalash: xalqaro tajribalar va Oʻzbekiston ... 170
Islomova Dilrabo Salomovna

Iqtisodiy masalalarni matritsalar nazariyasi asosida modellashtirish va python dasturlash tilida yechish ... 175
Tojiyev Ilhom Ibraimovich, Toʻrayeva Feruza Dilmurodovna, Namozova Barchinoy Gʻayrat qizi, Baxronova Zuhra Otaniyoz qizi

Pul bozori barqarorligini taʼminlashda tijorat banklarida likvidlikni boshqarish samaradorligi ... 188
Sattorova Nasiba Gʻanijon qizi

The role of digitalization of healthcare in the implementation of the safe city project ... 192
Akbarjon Iminov

Аутоиммунные поражения центральной нервной системы, возникающие после стрептококковой инфекции ... 198
Умарова Саодат Сулаймоновна, Нормахматов Бахтиёр Ботиралиевич

Iqtisodiyotiga yoʻnaltirilgan investiyalar tahlili ... 204
Namozov Olim Botirovich

Creating a favorable climate for investment in agriculture ... 209
U.I.Djumaniyazov, B.J.Mirzaev

Davlat ishtirokidagi korxonalarni korporativ boshqaruvni xalqaro standartlari asosida takomillashtirish ... 214
F.Djalilov

Davlat tibbiyot tashkilotlarida ish beruvchining fuqarolik javobgarligini majburiy suʻgurta qilish xarajatlarini hisobi ... 222
Kuliboyev Azamat Shonazarovich

Oʻzbekistonda bank operatsion xarajatlari buxgalteriya hisobi ... 227
Qurbonova Sitora Vahobjon qizi

Oʻzbekistonda kichik biznes va tadbirkorlik subyektlarini rivojlantirishning strategik yoʻnalishlari ... 233
Musayev Ozodjon Shavkat oʻgʻli

Пути обеспечения стабильного экономического роста в условиях перехода к зелёной экономике, совершенствования государственной экономической политики и повышения эффективности внедрения принципов цикличной экономики ... 237
Худайбергенова Адалат Неъматуллаевна, Убайдуллаев Сирожиддин Жамшидович, Файзиева Хамида

Кудратовна, Эшбоев Миржалол Бахромович

O'zbekiston sanoatining iqtisodiy holatini baholash 241
Mamanazarov Oybek Shomurodovich

Maktabgacha ta'limda tayanch kompetensiyalarni shakllantirishda matematika va savod asoslarining didaktik yechimlari........ 247
Mingboyeva Guldorxon Maxmudovna

Soliq tizimida soliq riskini baholash uslubiyoti........ 252
Nasimov Ravshanjon Azimovich

Budjetni rejalashtirish tizimida jismoniy shaxslar daromadlari bo'yicha prognozlashni takomillashtirishning metodologik asoslari 260
Babaev Shavkat Bayramovich

Понятие и сущность денежного потока в системе финансового управления........ 267
Машарипова Шахло Адамбаевна

Yashil mehmonxonalarda strategik tahlil metodologiyasi 274
Rasulova Nigora Yusupovna

Цифровая трансформация: новые возможности и современные тенденции в управлении бизнесом и инвестициями........ 279
Баратова Динора Алишеровна

Mehmonxonalarda xizmat ko'rsatishning sifati va samaradorligini baholash........ 283
Ikromov Akbar Farxod o'g'li

Модель внедрения open banking в Узбекистане: предложение на основе международного опыта и локальных особенностей........ 288
Камалов Шухрат Камалович, Аскарова Дилором Хожимуратовна, Баходиров Жасурбек Олёрбек ўғли, Маликов Шохрух Шокирович, Тенгелова Фарангиз Мажид кизи

O'zbekistonda islom moliyasini joriy qilishning yo'llari 295
Ashurboyev Farrux Alisher o'g'li , Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li

AQSH tajribasiga ko'ra eksportni iqtisodiy o'sishga tasiri 299
D.E.Qarshiev

Iqtisodiyotni tartibga solish orqali aholi farovonligini oshirishning ahamiyati 304
Berdibekov A.

Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirish va aholi moliyaviy savodxonligini oshirishda inklyuziv moliyaning ahamiyati........ 308
Latipova Shaxnoza Maxmudovna

Problems of the financial mechanism influence for stable and inertial development of enterprises........ 313
Zaynalov Jakhongir Rasulovich, Alieva Susanna

Tibbiyot turizmni rivojlantirish va uning salohiyatini iqtisodiy baholashning ilmiy va uslubiy asoslari 317
Vofaxojayeva Dilafruz Marufovna

Turistik destinatsiyalar va raqamli marketing texnologiyalari orqali turizm barqarorligini transformatsiya qilish 322
Nurmuhammadxon Oppoqqonov

Kichik va o'rta biznes moliyaviy barqarorligining kambag'allikni kamaytirishdagi ahamiyati........ 327
Djamalov Xasan Numanjanovich

Qoraqalpog'iston respublikasida turizmni rivojlantirishning tashkiliy va iqtisodiy salohiyatini baholash........ 335
Xoshimov Baxrom Baxadirovich

O'zbekiston turizm sektorida tog' turizmining ulushi........ 343
Alimov Abduvakil Komil o'g'li

O'zbekiston respublikasida investitsiya faoliyatini moliyaviy boshqarish va bunda xorij tajribasi........ 348
Ismailov Dilshod Anvarjonovich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Tadbirkorlik faoliyatini samarali boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanishning holati....354
Sattarov Xayrulla Fayzullayevich

Tadbirkorlik faoliyatida innovatsiyalarni rivojlantirish strategiyasini tanlash va asoslash....358
Shakirova Madinaxon Gafurdjanovna

O‘zbekistonning xalqaro valyuta-moliya tashkilotlari bilan o‘zaro hamkorlik aloqalarini mustahkamlash yo‘nalishlari....362
Gulmurodova Marjona Olimjon qizi, Turg‘unova Zohida Shavkat qizi, Umida Yuldasheva

Jismoniy shaxslarning daromadlarini soliqqa tortish tartibini takomillashtirish....367
Bobomurotova Manzura Panji qizi

Aksiyadorlik jamiyatlari va qimmatli qog‘ozlar bozori o‘rtasidagi iqtisodiy munosabatlar....372
Berdaliyev Javohir Jahongir o‘g‘li

Farg‘ona viloyati mahallalarida tadbirkorlikni va hunarmadchilikni rivojlanishi holati tahlili....379
Tuxtasinov Zafarjon Odiljonovich

Проблемы охраны окружающей среды и формирования «зеленой экономики»....389
Ёдгорова Мухайё Шухратовна, Иминова Наргиза Акрамовна

The evolution of passenger transport in uzbekistan and its impact on economic growth....392
Naubetova Ziyada Niyet kizi

Davlat tibbiyot tashkilotlarida ish beruvchining fuqarolik javobgarligini majburiy sug‘urta qilish xarajatlarining hisobi....397
Kuliboev Azamat Shonazarovich

Jahon sug‘urta amaliyotining O‘zbekiston sug‘urta bozorining rivojlanishiga ta’siri....402
Kuvatova Dinara Anvarovna

Milliy iqtisodiyotda xorijiy investitsiyalarning ahamiyati va ta’sir mexanizmlari....406
Abdullayev Zoxid Xolxo‘jayevich

Xaridorlar bilan hisob-kitoblar auditida moliyaviy tahlil usullarini qo‘llash xususiyatlari....411
Saginbaev Sultanbek Turdibay o‘g‘li, Sultamuratov Qallibek

The function and value of commercial banks in fostering capital market growth....416
Isakov Janabay Yakipbaevich

Raqamli tehnologiyalarning korxonalar risk boshqaruvidagi rolini swot tahlili orqali tadqiq etishning ahamiyati....427
Tojimatov Izzatbek Ikromali o‘g‘li

Germaniyaning deutsche banki va buyuk britaniyaning barclays banki xizmatlar amaliyoti va uni o‘zbekiston bank tizimi faoliyatiga qo‘llash yo‘llari....432
Raxmatov Temur Sotiboldiyevich

The state and development trends of business process auditing in joint-stock companies in uzbekistan....439
Utegenova Sarbinaz Turdimuratovna

Mamlaktimizda amaldagi budjetlararo munosabatlarning tartibi hisobi, hamda uning ahamiyati....444
Tuxsanov Eldor Dilmurod o‘g‘li, Saydullayeva Zeboxon Shukrilla qizi

Qurilish materiallari sanoatida innovatsion klasterlarni boshqarishni takomillashtirish....462
Xaydarova E’zoza Shukurullayevna, Li Zin Bo

Barqaror rivojlanish va yashil iqtisodiyotning mamlakatimizda so‘nggi yillardagi oshib borayotgan ahamiyati....467
Bahodirova Mohigul

Conceptual framework for boosting the financial and economic performance of investment projects in industrial enterprises....472
Sarriev Kahraman Ramatullaevich

Bandlik va ayollar tadbirkorligi....477
Ibodullayeva M.S.

Mamlakatimiz yalpi ichki mahsulotini ekonometrik prognozlash 482
A'zamov Musurmon Axmadovich, Islomov Javohir

Eksport siyosatini tadbirkorlik faoliyati rivojlanishiga ta'siri 488
Suvonov Ibrohim Izbosarovich, Abdug'aniyev Murodjon Shavkat o'g'li

Aholini ish bilan ta'minlashda qishloq aholisini mehnat salohiyatidan foydalanish 492
Noiba Qodirova Maxmud qizi

Yashirin iqtisodiyotni kamaytirishda rasmiy bandlik va moliyaviy munosabatlarni rivojlantirish 497
Xalimbetov Farxad Bagibekovich, Reyimberdiyev Baburbek Adilbek o'g'li

Analysis of touristic potential and capacity of ecotourism sites 501
Abdurakhmanova Akida Faizulla kizi

Xorijiy investitsiya ishtirokidagi korxonalarni moliyalashtirishni takomillashtirish 509
Salohiddinov Jaloliddin

Infratuzilma va bozor infratuzilmasi tushunchalarining nazariy tavsifi 516
G'aniyev Botir Baxtiyorovich

O'zbekiston va xorijiy davlatlarda aksiyadorlik jamiyatlarining qimmatli qog'ozlar orqali kapital yig'ish strategiyalari 520
Dilnozaxon Muxitdinova

Iqtisodiy inqiroz paytida korxonalarda likvidlilikni boshqarish strategiyalari 527
Abdusalomova Nodira Bakhodirovna, Jabborova Sevinch Xusanovna

O'zbekistonda islomiy mikromoliyaviy xizmatlar orqali ish bilan bandlikni oshirish istiqbollari 532
Mamatkulov Humoyun Bobir-ugli

Textile enterprises and changing market conditions: integration of demand analysis, trend forecasting and strategic assortment management 536
Ikramova Nodira Burkhon kizi

Aksiyadorlik korxonalari boshqaruv tizimida korporativ madaniyatni takomillashtirish 540
Umarkhodjaeva Muyassarhon Ganievna, Omanova Nargiza Rustam qizi

Moliyaviy faoliyat natijalari hisobi va auditini takomillashtirish 548
Po'latov Xudoyberdi Uktamovich, Abduxoliqov Isomiddin Ikrom o'g'li

Rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlarda iqtisodiyotning real sektori korxonalariga kreditlar bo'yicha foiz stavkalariga ta'sir ko'rsatishda markaziy banklarning qayta moliyalash stavkalarining rolini tahlil qilish 553
Jabbarov Eliboy, Abdullayeva Charos Abdullo qizi

O'zbekistonda qishloq xo'jalik mahsulotlarini qayta ishlashda innovatsiyalarning roli va iqtisodiy samaradorligi 558
Raximov Baxromjon Ibroximovich, Solohiddinov Nuriddin Sirojiddin o'g'li

Sirkulyar iqtisodiyotni rivojlantirish orqali chiqindilarni boshqarish muammosini bartaraf etish yo'llari 563
Narzullayev Elmurod Shuxrat o'g'li, Hamrokulov Ulug'bek Abdurahmatovich

Korxonani samarali boshqarishni ta'minlash strategiyalari 567
D.Mutalova

Masofaviy ta'lim platformalarining qiyosiy tahlili va funksional xususiyatlari 571
Nabieva Nilufar Nabi qizi

Raqamli iqtisodiyotning jamiyat hayotiga ta'siri 577
Aripova Ziyoda Xayrullayevna, Nurmuxamedova Tursunoy Usmonovna

Transportda turistik xizmatlarni boshqarish mexanizmini takomillashtirish 581
Tuychiyev Anvarjon Muxtorjonovich

Ipak yo'lining tarixiy madaniy merosi va hunarmandchiligi: dolzarb muammolar va tadqiqot istiqbollari 584
Xushnazarova Maxzuna Gulamdjanovna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Eksport faoliyatini rag'batlantirishda institutsional va moliyaviy mexanizmlarning roli........589
Umarkulov Kodirjon Maxamadaminovich

Elektron pul evolyutsiyasi........595
Marpatov Mavlonxon Dadashevich

Yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonida sanoat korxonalarining roli........600
Nasullayeva Yoqutoy Nasim qizi

O'zbekistonda turizm marketingi va raqobatbardoshligini oshirish........606
Ikramova Nasiba Axmadovna

Kambag'allikni qisqartirishning zamonaviy yo'nalishlari........610
Mirzayev Qulmamat Jonuzoqovich, Shodiyev Fazliddin Qalandar o'g'li

Jamiyatda imkoniyati cheklanganlarning bandligini ta'minlashning ijtimoiy-iqtisodiy asoslari........615
Tilavova Munisa Maxmudovna

Moliyaviy matematika vositalarining O'zbekiston kredit tizimidagi qo'llanilishi........620
Shamsiyeva Nigora Rafiq qizi

Ecological sustainability in tourism: regional practices and global reflections........626
Sayyora Safaeva

Quyi amudaryo mintaqasida turli darajadagi destinasiyalararo ixtisoslashgan klasterlarni shakllantirish asoslari va ularning o'ziga xos jihatlari........631
Doschanov Tangirbergen, Ollanazarov Bekmurod Davlatmuratovich

Fine dining restoranlarida marketing strategiyalarining shakllanishi va mijoz jalb qilishda ularning ahamiyati........641
Jumaniyazova Sarvinoz Mansur qizi

Soliq to'lovchilarning majburiyatlari bajarilishini kontseptual asoslari va shartlari asoslari xususida........644
Abdusherozov Abdullo Baxtiyorovich

Davlat sektoridagi tashkilotlarda smetalar tuzish tartibi........651
Abdulaziz Norquchqorov Ziyadullayevich

Качественное развитие рынка труда узбекистана........657
Мамадалиева Хафиза Холдаровна

Kichik biznes subyektlarining aholi bandligini ta'minlash orqali kambag'allik darajasini pasaytirishdagi o'rni........664
Maxamadaliev Boburbek Baxodir o'g'li

Устойчивое развитие esg-менеджмента: от тренда к фундаментальной стратегии выживания и процветания........670
Собирова Нилуфар Бекпулат кизи

Sirdaryo viloyatida investitsion faollikni oshirishda davlat va xususiy sektor hamkorligi........676
Mamatqulova Muxlisa Komiljon qizi

Qurilish loyihalarini moliyalashtirishning milliy va xalqaro tajribasi........681
Yashin Iboyev

Xizmatlar sohasida innovatsion muhitni yaratishning dolzarb masalalari........687
Kamoliddin Mamatqulovich Ibodov, Jamshid Abduxaliqovich Xolboyev

Sanoat korxonalarining raqobatbardoshligini boshqarishda tovar aylanmasi tahlili........692
Jumayeva Gulrux Jo'raqulovna

Xo'jalik yurituvchi subyektlarda innovatsion faoliyatning moliyaviy va boshqaruv hisobini takomillashtirish masalalari........698
Xushvaqtova Nozanin Nurbek qizi

Effect of processing on nutrients in tomato products........706
Ergasheva Muhabbat Komil kizi

Asosiy vositalarni davomiy (uzluksiz) baholash........710
Kuziev Islom Nematovich, Raxmonov Xurshidbek Shavkat o'g'li

Sun’iy intellekt: Markaziy banklarni qanday o‘zgartirmoqda? 715
Shahboz Qozoqov Ortiqbaevich

Kichik biznes subyektlarida tashkil etilgan baliqchilikka ixtisoslashgan xo‘jaliklarning mamlakat oziq-ovqat xavfsizligini ta’minlashdagi o‘rni........ 720
Vazirov Azamat Yoqubjonovich

KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA TASHKIL ETILGAN BALIQCHILIKKA IXTISOSLASHGAN XO‘JALIKLARNING MAMLAKAT OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA’MINLASHDAGI O‘RNI

Vazirov Azamat Yoqubjonovich
Namangan Davlat Texnika Universiteti
mustaqil tadqiqotchi
email: azamatvazirov81@gmail.com
ORCID: 0009-0009-6954-2493

Annotatsiya: Ushbu maqolada bugungi kunda dolzarb bo‘lib borayotgan oziq-ovqat xavfsizligi masalasi va uni ta’minlashda kichik biznes subyektlarida tashkil etilgan baliq yetishtirishga ixtisoslashgan xo‘jaliklarning o‘rni va ahamiyati yoritilgan. Namangan viloyatida faoliyat yuritayotgan kichik biznes subyektlarida tashkil etilgan baliq yetishtirishga ixtisoslashgan xo‘jaliklar tomonidan yetishtiriladigan baliq mahsulotlari hajmining prognozlari, amalga oshiriladigan chora-tadbirlar, erishiladigan natijalar tahlil qilingan.

Kalit so‘zlar: Oziq-ovqat xavfsizligi, kichik biznes, baliqchilik xo‘jaligi, iste’mol bozori, baliq mahsuloti, inson salomatligi, prognoz, trend modeli, regressiya, korrelyatsiya.

Abstract: The article highlights the current problem of food safety, the role and importance of specialized fish farms created in small business entities in ensuring it. Forecasts of fish production volumes by small business entities operating in the Namangan region, measures to be taken, and the results planned to be achieved are analyzed.

Key words: Food safety, small business, small fish farming, consumer market, fish products, human health, forecast, trend model, regression, correlation.

Аннотация: В статье освещается актуальная на сегодняшний день проблема безопасности пищевых продуктов, роль и значение специализированных рыбоводческих хозяйств, созданных в субъектах малого предпринимательства в ее обеспечении. Проанализированы прогнозы объемов производства рыбной продукции субъектами малого предпринимательства, действующими в Наманганской области, меры, которые необходимо принять, и результаты, которые планируется достичь.

Ключевые слова: Безопасность пищевых продуктов, малый бизнес, рыбоводство, потребительский рынок, рыбная продукция, здоровье человека, прогноз, трендовая модель, регрессия, корреляция.

KIRISH

Oziq-ovqat xavfsizligi masalasi mamlakatimiz ijtimoiy-iqtisodiy siyosatida har doim markaziy o‘rinlardan birida turadi. Shu bois, oziq-ovqat xavfsizligi va u bilan bog‘liq masalalarga davlat miqyosida alohida e’tibor bilan qaraladi. Mamlakatda oziq-ovqat xavfsizligini ta’minlash davlatning asosiy vazifalaridan biridir. Baliqchilik tarmog‘i ham oziq-ovqat xavfsizligini ta’minlashning strategik yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Keyingi vaqtlarda ko‘rilayotgan chora-tadbirlar, bir qator qonun va qonun osti hujjatlari qabul qilinganligi va ularning ijrosini sifatli va puxta ta’minlash choralari ko‘rilayotganligi tufayli mamlakat iqtisodiyotining tarkibida baliqchilik ulushi izchil ortib bormoqda. Baliq mahsulotlarini ishlab chiqarish hamda iste’mol bozorini mamlakatimizda ishlab chiqarilgan sifatli mahsulotlar bilan to‘ldirish iqtisodiy islohotlarning ustuvor yo‘nalishlaridan biriga aylangan.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Oziq-ovqat xavfsizligi tushunchasining yagona ta'rifi mavjud emas. Oziq-ovqat xavfsizligi tushunchasi hozirga qadar to'liq yoritib berilmagan. Shu bois, uning mohiyatini tushuntirish bo'yicha turlicha yondashuvlar mavjud. Ko'plab olim va tadqiqotchilar «oziq-ovqat mustaqilligi», «oziq-ovqat muammosi», «oziq-ovqat ta'minoti» kabi talqinlarda o'zlarining tuzatishlari va qo'shimchalarini kiritib kelmoqdalar.

V.S. Balabanov va Ye.N.Borisenkolarning fikricha, oziq-ovqat xavfsizligi – ishlab chiqarilgan mahsulotlarni sog'liq uchun bezararligini ta'minlagan holda mamlakatning oziq-ovqatga bo'lgan talabini muayyan davrda is'temol va zaxiralarni yaratish asosida qondirilishini kafolatlashdir [3].

Mamlakatimizda ham oziq-ovqat xavfsizligi bo'yicha ko'plab ilmiy tadqiqotlar olib borilgan. Jumladan, H.P.Abulqosimov va B.E.Mamaraximovning tadqiqotlarida, oziq-ovqat xavfsizligi mamlakat aholisini oziq-ovqat mahsulotlari bilan o'zini-o'zi, mustaqil ta'minlashga qodirligini ifodalaydi [2].

A.A.Isadjanovning fikricha, mamlakatlar ichida oziq-ovqat xavfsizligi holati va chegaralarini aniqlashda milliy oziq-ovqat xavfsizligi modelini tashkil etuvchi, turli xususiyat va mezonlarni qamrab oluvchi yetarli va maqbul ovqatlanishning fiziologik me'yor va ko'rsatkichlari asos bo'luvchi uslubiy yondashuvlardan foydalanish maqbulroqdir [7].

K.Matkarimov va I.Mahkamovlarning fikricha, oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash deganda, mintaqada mavjud resurslardan unumli va oqilona foydalanish orqali fantexnika yutuqlariga asoslangan holda, aholini oziq-ovqat mahsulotlariga bo'lgan ehtiyojlarini qondirish demakdir [8].

D.N.Saidova fikricha, oziq-ovqat xavfsizligi mamlakat aholisining asosiy oziq-ovqat mahsulotlari bilan yetarli darajada ichki imkoniyatlardan foydalangan holda ta'minlanishini, importga bog'liqlikni minimum darajasiga erishishni ifodalaydi [10].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ilmiy maqolada taqqoslash, mantiqiy fikrlash, mantiqiy tahlil va koeffitsient usullaridan foydalanilgan. Taqqoslash usuli kichik biznes subyektlarida tashkil etilgan baliq yetishtirishga ixtisoslashgan xo'jaliklar faoliyatini tahlil qilishning eng asosiy usuli bo'lib, undan baliq mahsulotlari yetishtirish hajmi tahlilida foydalanildi. Maqolada kichik biznes subyektlarida tashkil etilgan baliq yetishtirishga ixtisoslashgan xo'jaliklarining baliq yetishtirish hajmini bashorat qilishda eng asosiy usul bo'lgan ekonometrik modellashtirish usulidan keng foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR MUHOKAMASI

Mamlakatimizda baliq mahsulotlariga bo'lgan talab tobora ortib boryapti. BMT ning jahon sog'liqni saqlash tashkiloti ma'lumotiga ko'ra baliq mahsulotlarini iste'mol qilish inson organizmining to'laqonli faoliyat yuritishini ta'minlovchi omillardan bo'lib hisoblanadi. Mazkur tashkilotning tavsiyasiga ko'ra inson salomatligini ta'minlash uchun har bir kishi yiliga 12 kilogrammdan kam bo'lmagan miqdorda baliq mahsuloti iste'mol qilishi zarur. Oziq-ovqat va akvakultura tashkilotining tadqiqotlari jahon mamlakatlarida aholi jon boshiga o'rtacha baliq mahsulotlari iste'moli turlicha ekanligini ko'rsatmoqda. Respublikamiz baliq mahsulotlarini eng kam iste'mol qiluvchi mamlakatlar qatorida bormoqda. Xususan, 2024 yilda mamlakatimiz aholisining baliq iste'moli 5.6 kg ni tashkil etayotganligi, o'rtacha tibbiy me'yorlardan past ekanligi aniqlandi. Namangan viloyatining bu boradagi ko'rsatkichi 5.4 kg ni tashkil etgan.

Bugungi kunda kichik biznes subyektlarida tashkil etilgan baliq yetishtirishga ixtisoslashgan xo'jaliklar tomonidan baliq yetishtirish hajmini oshirish prognozlarini belgilash va kelgusida bajarilishini ta'minlash orqali Namangan viloyat aholisini baliq mahsulotlari iste'mol qilish ko'rsatkichlarini JSST tavsiya qilgan me'yorga olib chiqish mumkin.

Tadqiqot ishimizda Namangan viloyatida 2025-2030 yillarga mo'ljallangan baliq yetishtirish prognozi trend modeli bo'yicha hisoblab chiqildi. Prognozlash usuli vaqtli qatorlar, o'tgan yillardagi ko'rsatkichlar tendensiyasiga asoslanib ishlab chiqildi. Bu usul avvalgi yillardagi tendensiyani kelajakda davom etishini ko'rish imkonini beradi.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, sun'iy suv havzalarida baliq yetishtirish hajmini prognoz qilish sohaning o'ziga xos xususiyatlari va ko'rsatkichlarini e'tiborga olishni taqozo etadi. Baliq yetishtirish hajmining boshqa omillarga bog'liqligini aniqlashda, biz ko'p omilli modellashtirish usulidan foydalandik. Tadqiqot jarayonida ushbu masalaning yechimini topish orqali baliq yetishtirish hajmiga ta'sir qiluvchi bir nechta omillarning o'zaro bog'liqligi aniqlandi.

Y- sun'iy suv havzalarida baliq yetishtirish, X_1- Sun'iy suv havzalarini kengaytirish (gektar), X_2- Baliq chavoqlarini yetishtirish hajmini oshirish (mln. dona), X_3-Suv havzalarida baliqlantirish (mln.dona).

Bu omillar quyidagi ma'lumotlaridan foydalanib, ko'p omilli regressiya tahlilini amalga oshiramiz(1-jadval).

1-ja

dval. Baliq yetishtirish hajmini regression tahlil qilishga ta'sir qiluvchi omillar qiymatlari

Yillar	Sun'iy suv havzalarida baliq yetishtirish (tonna)	Sun'iy suv havzalarini kengaytirish (gektar)	Baliq chavoqlarini yetishtirish xajmini oshirish (mln. dona)	Suv havzalarida baliqlantirish (mln.dona)
	Y	X_1	X_2	X_3
2014	2146	1526	3,57	2,86
2015	2733	1692	4,55	3,64
2016	3383,6	2082	5,63	4,51
2017	5218	2495	8,69	6,95
2018	5360	2885	8,93	7,14
2019	6931,6	3784	11,55	9,24
2020	8740,2	4731	14,56	11,65
2021	11997,1	5356	19,99	15,99
2022	14587,9	5706	24,31	19,45
2023	15564,6	6036	25,94	20,75
2024	17212,3	6 380	28,68	22,94

Excel dasturi yordamida baliq yetishtirish hajmini regression tahlil qilishga ta'sir qiluvchi omillar qiymatlari asosida hisoblash natijasida quyidagi koʻrsatkichlaga ega boʻldik(2 va 3-jadval).

2-jadval. Natijaviy koʻrsatkichga ta'sir qiluvchi omillarning oʻzaro bogʻlanish darajalari juft korrelyatsiya koeffitsientlari matritsasi

	Koeffitsientlar		t-statistika	Ehtimollik
	Koeffitsient	Xatolik		
Y	2,146887	6,401123438	0,335392196	0,75
X1	0,000090	0,006048557	0,014864403	0,98
X2	50,036732	497,6039012	0,100555345	0,92
X3	687,720296	623,1269768	1,103659963	0,83

Jadvaldan koʻrinib turibdiki, natijaviy koʻrsatkichga ta'sir qiluvchi omillarning oʻzaro bogʻlanish darajalari ijobiy holatda.

3-jadval. Koʻp omilli ekonometrik modelning sifati va ahamiyatini tekshirish mezonlari

Koʻp omilli korrelyatsiya koeffitsienti, R	Koʻp omilli determinatsiya koeffitsienti, R-kvadrat	Korrektlashtirilgan R-kvadrat	Baholashning standart xatosi
0,999999979	0,999999958	0,999999895	1,768599713

Korrektlashtirilgan determinatsiya koeffitsientining 0,99 qiymatga teng boʻlishi va R^2 nisbatan yaqinligi olingan natijaviy koʻrsatkichga ta'sir etuvchi omillar sonining oʻzgarishiga bogʻliq tarzda vujudga keladigan qiymatlar darajasidir.

Koʻp omilli modelda korrelyatsiya koeffitsienti juda yuqori: R=0,99. Demak natijaviy omil va ta'sir qiluvchi omillar orasidagi bogʻlanish darajasi juda yuqori. Bundan determinatsiya koeffitsientining ham yuqoriligi kelib chiqadi: Bundan kelib chiqadiki, Y- sun'iy suv havzalarida baliq yetishtirish chiqarish xajmiga yuqoridagi omillarning ta'siri 99% tashkil etdi.Determinatsiya koeffitsientining 0,01 birlik kamligi e'tibordan chetda qolgan omillar hisoblanadi.

Buni e'tiborga olib, Excel dasturida koʻp omilli chiziqli regressiya modelini yuqoridagi ma'lumotlar asosida amalga oshirganda quyidagi modelni hosil qilindi:

$\hat{y}$ =2.14689+ 0,00008990X_1+ 50,03673X_2+ 687,7202X_3

Bu yechimni tahlili quyidagicha: ozod had tahlil qilinmaydi. Shu bilan birga X_1 omili ya'ni X_1- sun'iy suv havzalarini kengaytirish 1 birlikka oshirilganda natijaviy omil bilan to'g'ri proporsionalikka ega bo'lib, ushbu omilning o'sishi natijaviy omilning o'sishini ta'minlaydi. X_2- baliq chavoqlarini yetishtirish xajmini oshirganda, Y- tabiiy va sun'iy suv havzalarida baliq yetishtirish xajmi 50,036 birlikka ko'payadi, X_3- suv havzalarida baliqlantirish ishlarini tashkil etishda, Y- sun'iy suv havzalarida baliq yetishtirish xajmi 687,72 birlikka ortishi ta'minlanadi. Bu omillar ichida Y- sun'iy suv havzalarida baliq yetishtirish xajmiga eng katta ta'sir ko'rsatuvchi X_3- suv havzalarida baliqlantirish omili ekan, keyingisi X_2- baliq chavoqlarini yetishtirish xajmini oshirish, X_1- sun'iy suv havzalarini kengaytirish omili kam bo'lsada ijobiy ta'sir ko'rsatayapti.

Qo'llanilgan ko'p omilli model adekvat hisoblanib, undan baliq yetishtirish hajmini kelgusi yillar uchun prognozlashda foydalanish mumkin(4-jadval).

4-jadval. Namangan viloyatida baliq yetishtirish hajmi o'zgarishining 2025-2030 yillargacha bo'lgan prognoz ko'rsatkichlari

Yillar	Sun'iy suv havzalarida baliq yetishtirish (tonna)	Sun'iy suv havzalarini kengaytirish (gektar)	Baliq chavoqlarini yetishtirish xajmini oshirish (mln. dona)	Suv havzalarida baliqlantirish ishlarini tashkil etish (mln.dona)
	Y	X_1	X_2	X_3
2025	18606,41	6991,76	30,99	24,79
2026	20034,78	7537,28	33,37	26,69
2027	21463,17	8082,79	35,75	28,59
2028	22891,55	8628,32	38,12	30,48
2029	24319,93	9173,84	40,50	32,38
2030	25748,31	9719,36	42,88	34,28

Viloyatda baliq yetishtirishning oxirgi besh yildagi o'sish sur'atidan kelib chiqib 2030 yil yakunida 25748 tonna yoki 2020 yilga nisbatan 295 foizga ko'p baliq mahsulotlari yetishtirish ta'minlanishi bashorat qilinadi.

Namangan viloyat aholisining o'sib borayotgaligini inobatga olib, viloyat aholisining ham 2030 yilgacha o'sishi bo'yicha trend modeli asosida prognozi ishlab chiqildi (5-jadval).

5-jadval. Namangan viloyati aholisining 2026-2030 yillarda o'sish sur'ati trend modellar bo'yicha prognozi

Viloyat	**Yillar**									
	2021	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Namangan viloyati	2867,5	2931,1	2997,5	3066,1	3131,7	3198,3	3264,7	3331,1	3397,5	3463,9

Kichik biznes subyektlarida tashkil etilgan baliq yetishtirishga ixtisoslashgan xo'jaliklar tomonidan baliq mahsuloti yetishtirish prognoz ko'rsatkichlari bajarilishi uddalansa ham 2030 yilga borib viloyatda JSST tashkiloti tavsiyasidagi aholi jon boshiga bir yillik baliq mahsulotlari iste'moli ko'rsatkichi aholi jon boshiga 7.4 kilogramm baliq mahsuloti iste'moli to'g'ri keladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Bizning fikrimizcha, oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashda kichik biznes subyektlarida tashkil etilgan baliq yetishtirishga ixtisoslashgan xo'jaliklarning rolini oshirish uchun sohaga zamonaviy texnologiyalarni joriy etish, xususan, intensiv usulda baliq yetishtirishni kengaytirish, baliq ozuqa bazasini mustahkamlash, baliqchilikda seleksiya-naslchilik borasidagi ilmiy izlanishlarni rivojlantirish, ixtiolog mutaxassislar tayyorlashni ko'paytirish lozim deb hisoblaymiz.

Xulosa qilib aytganda, oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashda kichik biznes subyektlarida tashkil etilgan baliq yetishtirishga ixtisoslashgan xo'jaliklarni tashkil etish va rivojlantirish shunchaki o'tish tendensiyasi emas balki, mamlakat oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega ekanligini e'tirof etish kerak. Baliq mahsulotlari yetishtirish hajmini oshirish asosiy maqsadimiz ekan Namangan viloyatida baliqchilik sohasini rivojlantirish, baliq yetishtirish hajmini va baliqlar uchun ozuqa-yem ishlab chiqarish quvvatlarini oshirish bo'yicha dasturni istiqboldagi besh yil uchun ishlab chiqilib prognoz parametrlarni ham shunga muvofiq tasdiqlansa maqsadga muvofiq bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 13 yanvardagi pq-83 sonli "Baliqchilik tarmog'ini yanada rivojlantirishning qo'shimcha chora-tadbirlari to'g'risida" gi qarori
2. Abulqosimov H.P., Rasulov T.S. O'zbekistonda oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashning ustivor yo'nalishlari. – Iqtisod va moliya, 2021, 1(137)
3. Balabanov V.S., Borisenko Ye.N. Prodovolstvennoy bezopasnost: mejdunarodnыe i vnutrennie aspektы. – M.: Ekonomika, 2002. – S. 22
4. Beglaev U. X., Abdiev I.R. "Baliqchilik xo'jaliklarini barqaror rivojlantirishni iqtisodiy dastaklar orqali qo'llab-quvvatlash mexanizmini takomillashtirish" "Yoshlar huquqlari: imkoniyatlar va himoya qilish mexanizmlari" Respublika ilmiy-amaliy anjumani maqolalar to'plami.Toshkent. 2024-yil 26-mart
5. Djumanova R.F."Ijtimoiy – iqtisodiy jarayonlarni modellashtirish va prognozlash". O'quv-uslubiy qo'llanma. T.:-2012.
6. Yeliseevoy I.I. Ekonometrika: Uchebnik./ – Moskva.: Finansы i statistika, 2003
7. Isadjanov A.A., Kenjaboeva R.M. Oziq-ovqat xavfsizligi: zamonaviy tendensiyalar va milliy ustuvorliklar// Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar ilmiy elektron jurnali, № 1, yanvar-fevral, 2015 y
8. Matkarimov K., Mahkamov I., Bekmirzaev M. O'zbekistonda oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashda qishloq xo'jaligi iqtisodiyotining istiqboli// Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar ilmiy elektron jurnali, № 6, noyabr-dekabr, 2016 y.
9. Nazarenko V.I. Prodovolstvennaya bezopasnost: (v mire i v Rossii) /Ros. akad. nauk, In-t Yevropы. –M.: Pamyatniki istoricheskoy mыsli, 2011. URL:http://z3950.ksu.ru/bcover/0000690287_con.pdf
10. Saidova D.N, Rustamova I.B, Tursunov Sh.A., "Agrar siyosat va oziq-ovqat xavfsizligi".Toshkent-2016.
11. Saidova D.N., Rasulova D.G.. Problemы obespecheniya prodovolstvennoy bezopasnosti v Respublike Uzbekistan. Jurnal. O'zbekiston agrar fani habarnomasi. –T.: ToshDAU.- 2015. №
12. Ergashev R.X, Xalikov S. R., Beglaev U. X., Baliqchilik iqtisodiyoti. Toshkent-2020
13. www.namstat.uz

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o‘g‘li

2025. № 6

© Materiallar ko‘chirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga
maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.
El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani
Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz